



# ΠΡΩΤΟΠΟΡΙΑΚΕΣ ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ

## Η κατάργηση της Προικοδοσίας στη Βατούσα του 1900

Γράφει ο Χρήστος Σταυράκογλου

Από το αρχείο της εκκλησίας μας παρουσιάζουμε τρία έγγραφα των αρχών του περασμένου αιώνα που σχετίζονται με το θεσμό της προικοδοσίας των κορπισιών.

Θεωρούμε σκόπιμο για καλύτερη κατανόηση να κάνουμε μια σύντομη ιστορική αναδρομή στην εξέλιξη του θεσμού αυτού από τον ευρύτερο ελληνικό χώρο ως τη γενέτειρά μας.

Η συνήθεια της προικοδοσίας ανάγεται στην αρχαιότητα. Αν εξαιρέσουμε την Ομηρική εποχή, οπότε ο άνδρας έδινε δώρα, ζώα, καρπούς κ.ά. στον πατέρα της κοπέλας που διάλεγε για σύζυγό του, στις μετέπειτα εποχές επικρατεί η συνήθεια οι γονείς να προικίζουν τις κόρες τους.

Έτσι ο Ηρόδοτος αναφέρει την περίπτωση πατέρα που έδωσε τραναχτή προίκα στην κόρη του, ενώ ο Πλούταρχος μάς πληροφορεί ότι υπήρχε νόμος που απαγόρευε την υπερβολική προίκα. Ο θεσμός αυτός συνεχίστηκε στα βυζαντινά χρόνια, στα χρόνια της τουρκοκρατίας και ως την εποχή μας, οπότε δεν ξέρουμε αν θα πρέπει να πούμε ότι καταργήθηκε ουσιαστικά ή ότι άλλαξε όνομα και από προίκα έγινε γονική παροχή.

Τα προικισμαία ήταν τα γνωστά: σπίτι με τον εξοπλισμό του (εσσάς), χωράφια, αμπέλια, σωθήρια και άλλα ακίνητα αστικά ή αγροτικά (της εξοχής), ενώ κατά τα μέσα του 18ου αιώνα προστέθηκαν και τα μετρητά, το λεγόμενο **τράχωμα**.

Η συνήθεια της προικοδοσίας στηρίχτηκε στη λογική ότι εκείνος που εργάζεται και καλύπτει τις οικογενειακές ανάγκες είναι ο άνδρας και επομένως και η γυναίκα πρέπει να συνεισφέρει με την προίκα της.

Δυστυχώς αυτός ο θεσμός, ο κατεχοχίν κοινωνικός, λειτούργησε ανέκαθεν, όπως φαίνεται και από τη μαρτυρία του Πλουτάρχου, σύμφωνα με τους κανόνες της αγοράς, σύμφωνα με το νόμο της προσφοράς και της ζήτησης και οδήγησε σε υπερβολές λογικά αλλά και ηθικά απαράδεκτες.

Έτσι στα χρόνια της τουρκοκρατίας δημιουργήθηκε πολύ μεγάλο κοινωνικό πρόβλημα. Οι γονείς, αλλά και οι αδελφοί, στην προσπάθειά τους να αποκαταστήσουν τα κορπίσια της οικογένειας υποβάλλονταν σε θυσίες που τους οδηγούσαν σε οικονομικά αδιέξοδα.

Στη χειρότερη εκδοχή του, μπορούμε να πούμε, ο θεσμός παρουσιάστηκε στα νησιά του Αιγαίου και φυσικά και στη Λέσβο, όπου η πρωτοκόρη προικίζονταν με όλη την περιουσία και άφηνε τις άλλες αδελφές της αδικημένες και απροστάτευτες.

Στα τέλη του 17ου αιώνα η κατάσταση πρέπει να έφτασε στο απροχώρητο, οπότε οι τοπικές κοινωνίες αντέδρασαν δυναμικά και ζήτησαν από το Πατριαρχείο να εκδώσει αποφάσεις που θα περιορίζαν το κακό. Τα Γιάννενα ήταν η πρώτη πόλη που εκδήλωσε τέτοια αντίδραση (1701) και ακολούθησαν αμέσως η Θεσσαλονίκη, η Μυτιλήνη, η Ρόδος και άλλες πόλεις.

Το Πατριαρχείο ανταποκρίθηκε αμέσως και εξέδωσε

(απέλυσε) από το 1701 ως το 1844 τις λεγόμενες Πατριαρχικές - Κοινωνικές Διατάξεις, δεκαπέντε περίπου τον αριθμό. Αυτές ήταν έγγραφα νομοθετικού περιεχομένου που περιείχαν αυστηρούς κανόνες περιορισμού ή και κατάργησης της προίκας και του τράχωματος και επέβαλλαν μεγάλες ποινές, οικονομικές και πνευματικές (τους αφορισμούς) στους ανυπάκουους, ενώ σχεδόν απαραίτητη ήταν η υπογράμμιση των κοινωνικών και ηθικών συνεπειών που δημιουργούσε «η επάρατος και ψυχοβλαβής συνήθεια».

Σε μια από τις Διατάξεις του ο ανακαινιστής Πατριάρχης Σαμουήλ Χατζερής (1767) γράφει με μια δόση υπερβολής: *«Ένας θέλει να λάβη μίαν κόρην και ξεγυμνώνει πρώτον τους γονείς της, σμίγει την ιδιχην του χαράν με τους στεναγμούς των γονέων της και εις καιρόν οπού εμφανίσει ο γαμβρός εις τον αυτόν καιρόν αρπάζει και λεηλατεί όσα δεν μπορεί ο μεγαλύτερος εχθρός, ο τολμηρότερος κλέπτης. Και δια να μην πολυλογώ, γάμους και χαράς ακούομεν εις ένα σπίτι, αλλά χωρίς διαταγμόν εκεί και θλίψαις και ενοχαίς γονέων γνωρίζομεν και ερήμωσαις και αφανισμούς... Και εκ τούτου ποίαν ομόνοιαν αδελφών ελπίζεις, οπού την εχόρισες; Ποίαν συμπεριφοράν γυναικός οπού βλέπει του λόγου της στολισμένην και το πατριχόν της σπήτι ξεγυμνωμένον, κενόν, κουρσευμένον και γυμνούς τους γονείς;... Αλλά μία τοιαύτη λυπηρά αρχή, με όνομα χαράς, δικαίως μετ' ολίγον εις άμετραις λύπεσ σε φέρνει και εκείνα οπού εις άλλους γονείς συ έκαμες, εκείνα παθαίνεις και συ ύστερον και τα τέκνα σου και με τον ιδιχόν σου νόμον καταδικάζεσαι και συ ο ίδιος».*

Η Μυτιλήνη, όπως είπαμε, ήταν από τις πρώτες πόλεις που προκάλεσε τέτοιες διατάξεις. Στην επαρχία Μηθύμης το πρώτο σχετικό έγγραφο, όχι Κανονική Διάταξη αλλά «Πατριαρχικόν και Συνοδικόν Γράμμα», έχουμε το 1804 που προκάλεσαν οι πρόκριτοι του Μολύβου. Μεσολαβεί ένα διάστημα 28 ετών όπου δεν έχουμε κανένα Πατριαρχικό ή Μητροπολιτικό σχετικό με τις προικοδοσίες έγγραφο. Ενώ από το 1832 ως τα τέλη του 19ου αιώνα σχεδόν σε κάθε χωριό της επαρχίας έχουμε έχουμε περισσότερα από ένα Μητροπολιτικά Γράμματα.

Τα Γράμματα αυτά, όπως και τις Πατριαρχικές Διατάξεις, τα προκαλούν κατά κανόνα οι κάτοικοι των χωριών, οι οποίοι συνέρχονται σε γενικές συνελεύσεις και ρυθμίζουν θέματα που αναφέρονται όχι αποκλειστικά στο ζήτημα της προικοδοσίας αλλά και σε άλλα, όπως αρραβώνες, γάμους, βαπτίσεις κ.ά. Τα πρακτικά των συνελεύσεων αυτών υπογράφονται από τους παρευρισκόμενους πολίτες και υποβάλλονται στο Μητροπολίτη υπό τύπον αιτήσε-



ως, για να τα επικυρώσει και εκδώσει το δικό του γράμμα που κατέληγε πάντα με απειλή αφορισμού (φρικτού εκκλησιαστικού επιτίμιου) και επιβολής εξοντωτικών, πολλές φορές, οικονομικών προστίμων για εκείνους που δε θα τηρούσαν τα οριζόμενα.

Τα έγγραφα αυτά είχαν ισχύ νόμου (επιτόπιοι νόμοι) και λειτούργησαν κατά την ύστερη περίοδο της τουρκοκρατίας ως βασική πηγή δικαίου.

Η Βατούσα είναι από τα χωριά που διασώζει τα περισσότερα τέτοια έγγραφα, πέντε τον αριθμό (1832-1900). Από αυτά τα έγγραφα, καθώς και κυρίως από τα σωζόμενα προικοσύμφωνα, καταλήγουμε στο συμπέρασμα ότι οι Βατουσαίοι έκαναν προσπάθειες να περιορίσουν την προίκα και το τράχωμα, δεν έφτασαν όμως στην κατάργησή τους, όπως συνέβη σε άλλα χωριά της επαρχίας, παρά στις αρχές πια του περασμένου αιώνα.

Αυτή ακριβώς η τελευταία προσπάθεια φαίνεται σε όλη της την έκταση στα έγγραφα που αμέσως παρουσιάζουμε.

Το όλο θέμα ξεκίνησε από τους Βατουσαίους της Κων/πολης. Οι ανύπαντροι νέοι της Πόλης, με επιστολή τους προς τους κατοίκους του χωριού δηλώνουν ότι επιθυμούν την κατάργηση του θεσμού της προίκας (1ο έγγραφο). Ανάλογη επιστολή στέλνουν και οι γονείς τους (2ο έγγραφο). Οι Βατουσαίοι συνέρχονται σε λαϊκή συνέλευση, διαβάζουν τις επιστολές και παίρνουν αποφάσεις που επιβάλλουν την κατάργηση της προίκας και τον περιορισμό των δώρων κατά τους γάμους και τους αρραβώνες (3ο έγγραφο). Το πρακτικό το υπογράφουν 160 πολίτες, αριθμός που δεν βρίσκουμε σε καμιά άλλη περίπτωση στα δεδομένα της Επαρχίας, και το επικυρώνει ο Μητροπολίτης Στέφανος.

Διάφορες παρατηρήσεις μπορούμε να κάνουμε για την όλη ιστορία. Θα περιοριστούμε στο να υπογραμμίσουμε τη σημασία της χειρονομίας των Βατουσαίων της Κωνσταντινούπολης. Δείχνει ανώτερα αισθήματα και κυρίως αγάπη προς τη γενέτειρά τους, που ήθελαν να την απαλλάξουν από ένα οξύ κοινωνικό πρόβλημα που την ταλαιπωρούσε.

Όσο για τα αποτελέσματα της όλης προσπάθειας, ο επιτόπιος νόμος αρχικά πρέπει να εφαρμόστηκε με συνέπεια. Στα προικοσύμφωνα των αμέσως επόμενων ετών βρίσκουμε ότι προικίζεται ένα μόνο σπίτι με τον εξοπλισμό του και τίθεται απαραίτητα η φράση «προικίζομεν κατά τον επιτόπιον νόμον». Δυστυχώς αυτό δεν κράτησε πολύ. Σε επιστολή προς τους Βατουσαίους το 1905, που βρίσκουμε στον 5ο Κώδικα της Μητρόπολης Μηθύμνης, ο Μητροπολίτης Στέφανος τους παρατηρεί για το ότι «ο επιτόπιος νόμος δεν τηρείται παρά μόνον τυπικά». Το «τυπικά» σημαίνει ότι μάλλον οι γονείς της νύφης, εκτός από το σπίτι που αναφερόταν στο προικοσύμφωνο, έδιναν σιωπηλά και άλλα ακίνητα και κυρίως τράχωμα που μπορούσε να καλύπτεται και ευκολότερα.

Η προφορική παράδοση αναφέρει ότι την αρχή της παράβασης του νόμου την έκανε κάποια Καναρέλαινα που πήγε στην Ανατολή και έταξε μεγάλη προίκα στο γαμπρό που ήθελε για την κόρη της.

Ο νόμος της αγοράς αποδείχτηκε και πάλι πανίσχυρος και ακαταμάχητος.

Χρήστος Αν. Σταυράκογλου

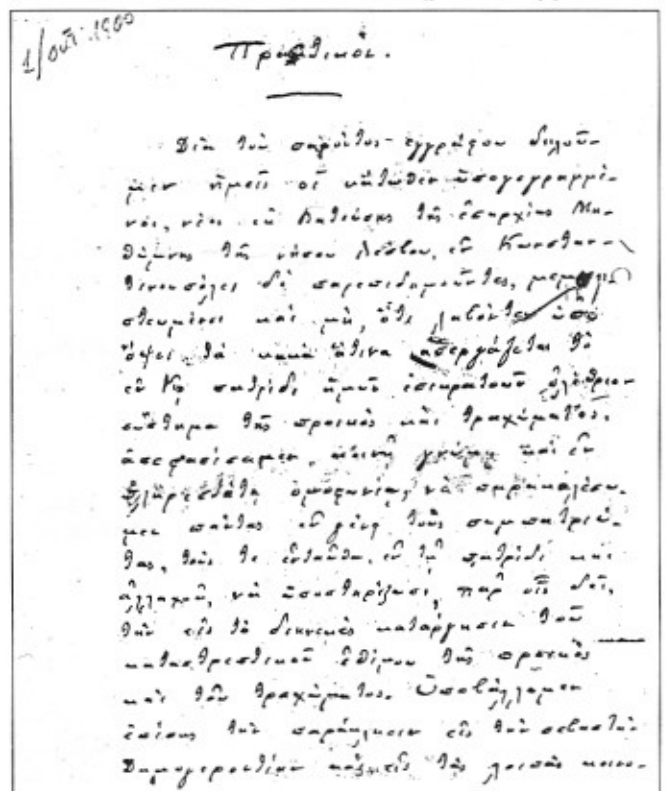
## Πρακτικόν Νο 1

Διά του παρόντος έγγραφου δηλοῦμεν ἡμεῖς οἱ κάτωθεν ὑπογεγραμμένοι ἐκ Βατούσης τῆς Ἐπαρχίας Μηθύμνης τῆς νήσου Λέσβου, ἐν Κωνσταντινουπόλει δέ παρεπιδημοῦντες, μεμνηστευμένοι καί μή, ὅτι λαβόντες ὑπ' ὄψει τὰ κακά ἅτινα ἀπεργάζεται τό ἐν τῇ πατρίδι ἡμῶν ὀλέθριον σύστημα τῆς προικός καί τοῦ τραχώματος, ἀπεφασίσαμεν κοινῇ γνώμῃ καί ἐν πληρεστάτῃ ὁμοφωνίᾳ νά παρακαλέσωμεν πάντας ἐν γένει τοὺς συμπατριώτας μας, τοὺς τε ἐνταῦθα καί ἐν τῇ πατρίδι καί ἀλλαγῶ, νά ὑποστηρίξωσι, παρ' οἷς δεῖ, τήν εἰς τό διηνεκές κατάργησιν τοῦ καταστρεπτικωτάτου ἐθίμου τῆς προικός καί τοῦ τραχώματος. Ὑποβάλλομεν ἐπίσης τήν παράκλησιν εἰς τήν σεβαστήν Δημογεροντίαν καί εἰς τὰς λοιπὰς Κοινοτικάς Ἀρχάς, ὅπως δι' ἐπισήμου αὐτῶν αἰτήσεως πρὸς τήν Ἱεράν Μητρόπολιν παρακαλέσωσι θεσμὸν καταργοῦντα τήν προίκα καί τό τράχωμα καί διακαλονίζοντα ὀριστικῶς καί ἀμετατρέπτως πᾶσαν συναφῇ πρὸς τήν κατάργησιν λεπτομέρειαν.

Ἐφ' ᾧ καί συνετάχθη τό παρόν πρακτικόν, ὅπερ ἀλληλεγγύως ὑποχρεοῖ πάντας ἡμᾶς τοὺς κάτωθεν ὑπογεγραμμένους εἰς τήν ἀπαράβατον τήρησιν τοῦ ὅρου καί θεσμοῦ τῆς καταργήσεως τῆς προικός καί τοῦ τραχώματος.

Ὑπογράφομεν οἰκεία βουλήσει καί ἀπαραβίαστῳ γνώμῃ, δηλοῦντες ἐπισήμως ὅτι θά τηρήσωμεν ἀπαραβάτως τόν εὐεργετικόν διά τήν πατρίδα θεσμὸν.

Ἐν Κων/πόλει, τῇ 28 Ὀκτωβρίου 1900



Φωτοτυπία του πρωτοτύπου Πρακτικού. Ακολουθούν οι 31 υπογραφές, τα ονόματα των οποίων διακρίναμε και καθαρογράφοιμε στην επόμενη σελίδα, διατηρώντας γραφή και ορθογραφία)



Πρόδρομος Ν. Κάλφας  
Δημήτριος Εμ. Καταύτου  
Ιωάν. Ιγ. Στρατόπουλος  
Γεώργιος Φωτίου  
Δ. Δελφιντώνης  
Δημήτριος Χρυσοστόμου

Θρασ. Χωτέλης  
Ιωάννης Πρ. Ξένος  
Γεώργιος Μιχαλακέλης  
Πανάγ. Παύλου Δροσιδής  
Γεώργιος Ν. Ζαρταλής  
Στηλιανός Γ. Χιλέλης  
Αλέξανδρος Ν. Πιπιδέλι  
Γεώργιος Παπαδημητρίου

Ιωάννης Γιοσμαδέλης  
Μιλτιάδης Γ. Παπουτζίης  
Παναγιώτης Γεωργίου  
Γρηγόριος Ι. Μαρζέλας  
Πανάγος Γ. Ξενακέλης  
Ιωάννης Μ. Ξενάκης  
Ιγνάτιος γριγορίου  
Ιωάννης Π. Καναρέλης  
Εμανουήλ Θ. Πισσυνέλης  
Χρήστος Ηρακλής  
Μιχαήλ Γ. Ανδριαδέλης  
Νικόλαος Δαφνολόπουλος  
Νικόλαος Α. Ξενακέλης  
Μπαχαράκης  
Ιωάννης Μ. Πλάκα  
Αθανάσιος Ιωάννου  
Νικόλαος Γ. Ανδριαδέλης

λοιπών Κοινοτικῶν ἀρχῶν, καθιερωθῆ εἰς τό διηνεκές ἢ κατάργησις τῆς προικός καί τοῦ τραχώματος, συνάμα δέ τό Πρακτικόν ἀποσταλῆ ἐνταῦθα, ἵνα περιβληθῆ τήν ἐπικύρωσιν τοῦ πνευματικοῦ ἡμῶν κυριαρχοῦ Σεβασμιωτάτου Ἁγίου Μηθύμνης, οὐ ἔχομεν ἤδη τήν συγκατάθεσιν, τόν ἔπαινον καί τάς εὐλογίας.

Ἐπί τούτοις κατασπαζόμενοι ὑμᾶς ἐν ἀγάπῃ πατριωτικῇ διατελοῦμεν μετὰ τιμῆς καί ὑπολήψεως.

Ἐν Κων/πόλει τῇ 1ῃ Νοεμβρίου 1900

(Ακολουθοῦν 30 υπογραφές)

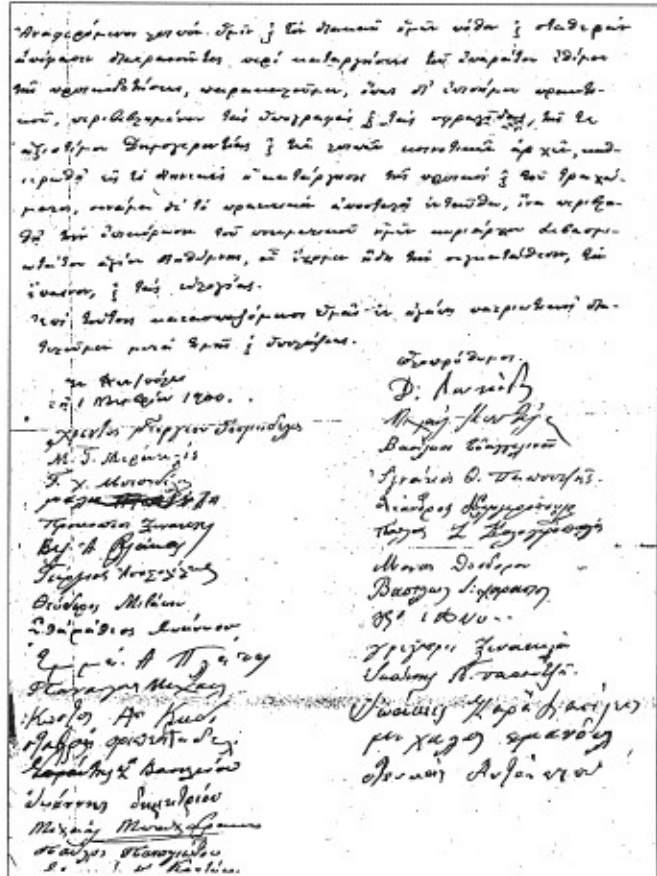
### Πρακτικόν Νο 2

Ἄξιότιμοι κύριοι Δημογέροντες, Ἐπίτροποι, Ἐφοροὶ καί λοιποὶ ἀγαπητοὶ πατριῶται.

Εἶναι πανθομολογούμενον ὅτι τό ἐν τῇ πεφιλημένη ἡμῶν πατρίδι ἐπικρατοῦν ἐπάρατον ἔθιμον τῆς προικός καί τοῦ τραχώματος, πολλῶν κακῶν ἀποβαίνει πρόξενον καί πολλαπλῶς παραβλάπτει τήν ἠθικὴν καί ὑλικὴν εὐημερίαν τῶν οἰκογενειῶν. Τά ἐκ τοῦ ἔθιμου τούτου ἀπορρέοντα κακά πρό πολλοῦ ἀναγνωρίσασαι ἄλλαι Κοινότητες, ἐγγύς καί μακρὰν τῆς Βατούσης, κατήγγησαν αὐτό, πολλαπλῶς ἐκ τῆς καταργήσεως ταύτης ὠφεληθεῖσαι. Τήν ἐπιτακτικὴν ἀνάγκην τῆς καταργήσεως τοῦ ὀλεθρίου ἔθιμου ἀνεγνώρισαν ὁμοφώνως πάντες οἱ ἐνταῦθα παρεπιδημοῦντες νέοι ἐκ Βατούσης, μεμνηστευμένοι τε καί μῆ, οἵτινες καί δι' ἐπισήμου Πρακτικοῦ, ἐπὶ τό αὐτό συνελθόντες καί ἐμβριθῶς συσχεψάμενοι, προτείνουσι θεσμόν καταργοῦντα εἰς τό διηνεκές τήν προίκα καί τό τράχωμα. Ἡ ἀξιάγαστος αὕτη ἀπόφασις τῶν πεφιλημένων τῆς πατρίδος τέκνων, οἵτινες ἐπὶ θυσιᾷ τοῦ ἰδίου συμφέροντος, εἰς εὐεργετικὸν προέβησαν μέτρον, συνεκίνησαν ἡμᾶς καί τάς εὐχὰς ἡμῶν καί εὐλογίας ἐφείλουσεν. Καί ἡμεῖς δε, οἰκογενειάρχαι, ἐμβριθῶς ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου συσχεψάμενοι, κατελήξαμεν εἰς τό συμπέρασμα περὶ τῆς ἐπιτακτικῆς ἀνάγκης τῆς καταργήσεως τῆς προικός καί τοῦ τραχώματος, ὡς καί τῶν κουβαλημάτων ἐκείνων διαρκούσης τῆς μνηστείας. Ἡ ὅλη προῖξ δέον νά περιορισθῆ εἰς μίαν μόνον οἰκίαν ἐπιπλωμένην κατὰ τήν θέσιν καί τάς δυνάμεις τῶν γονέων τῆς μνηστῆς.

Τάς ἰδέας ταύτας συμμερίζονται βεβαίως καί ἄπαντες οἱ ἐν τῇ πατρίδι ἐγκατεστημένοι ἀγαπητοὶ συμπατριῶται, ὡς ἄλλως τε κατεδείχθη ἐκ παραπλησίου διαβήματος, γενομένου πρό δύο καί ἐπέκεινα ἐτῶν, ἀλλά τότε μῆ πραγματοποιηθέντος.

Ἀναφερόμενοι λοιπόν ὑμῖν καί τόν διακαῆ ἡμῶν πόθον καί τήν σταθεράν ἀπόφασιν διατρανοῦντες περὶ καταργήσεως τοῦ ἐπαράτου ἔθιμου τῆς προικοδοτήσεως, παρακαλοῦμεν ὅπως δι' ἐπισήμου πρακτικοῦ, περιβληθῆμεν τάς ὑπογραφάς καί τάς σφραγιδας τῆς τε ἀξιοτίμου Δημογεροντίας καί τῶν



Φωτοτυπία τοῦ πρωτοτύπου τοῦ 2ου Πρακτικοῦ. Ακολουθοῦν τα ονόματα τῶν υπογραψάντων καθαρογραμμένα

Χρῆστος Γεώργ. Γιοσμαδέλης  
Μ. Γ. Μερακλῆς  
Γ. Χ. Μπεπεδέλης  
Προκόπιος Ξενάκης  
Βελ. Α. Πλάκας  
Γεώργιος Αποστολέλης  
Θεόδωρος Μιτάκου  
Σταμάτιος Ιωάννου  
Εμᾶ. Α. Πλάκας  
Παναγιώτης Μιχαλακέλ.  
Κώστας Α. Καδί  
σταβρῆ Πριπεδπαδέλι  
Σαράντος Χ' βασιλείου  
Ιωάννης Δημητρίου  
Μιχαήλ Μπαχαράκης  
Παῦλος Παναγιώτου

Στυλιανός Γ. Κατζώνης  
Δ. Λουκίδης  
Μιχαήλ Κωστέλας  
Βασίλειος Ευαγγελινού  
Ιγνάτιος Θ. Παπουτζίης  
Λεάνδρος Καλογερόπουλος  
Μινάς Θεοδῶρου  
Βασίλειος Ι. Χαραστός  
(δυσανάνγνωστη)  
γρηγόρις Ξενακέλη  
Ιωάννης Ν. Παπουτζή  
Ιωάννης Καραβασιλῆς  
Μιχαήλ Εμανουήλ  
Λ. Αντωνίου



### Πρακτικόν Νο 3

Σήμερον, τήν δεκάτην πέμπτην τοῦ μηνός Νοεμβρίου, ἡμέραν Τετάρτην τῆς ἐβδομάδος, τοῦ χιλιοστοῦ ἔνεακοστοῦ ἔτους, οἱ κάτωθι ὑπογεγραμμένοι κάτοικοι τῆς κωμοπόλεως Βατούσης, ἐκ τῆς ἐπαρχίας Μηθύμνης τῆς νήσου Λέσβου, ἔγγαμοί τε καί ἄγαμοι, μεμνηστευμένοι τε καί μή, συνελθόντες ἐν τῇ Ἱερᾷ Ἐκκλησίᾳ, τῇ τιμωμένῃ ἐπ' ὀνόματι τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου, ἀναγνόντεςτό πρὸς τὴν Δημογεροντίαν καί τὰς ἐπιλοίπους Κοινοτικὰς Ἀρχάς πρακτικὸν τῶν ἐν Κων/πόλει παρεπιδημούντων συνεγχωρίων νέων, μεμνηστευμένων καί μή, συνταχθέν, συζητηθέν καί ἐπιψηφισθέν ἐν κοινῇ συνεδριάσει, ὑπὸ ἡμερομηνίαν 28 τοῦ παρελθόντος μηνός, ἐξαιτουμένων τὴν ἀπὸ τοῦδε καί εἰς τὸ διηνεκές κατάργησιν τοῦ παρ' ἡμῖν ἐπικρατοῦντος ὀλεθρίου ἐθίμου τῆς προικός καί τοῦ τραχώματος, ὡς καί ἰδιαιτέραν ἐπιστολήν πρὸς τὴν Κοινότητα τῶν ἐν τῇ αὐτῇ πόλει παρεπιδημούντων ἐπιλοίπων συμπολιτῶν, ὑπὸ ἡμερομηνία Α' τοῦ μηνός τούτου, ἐπικροτούντων ἐπὶ τῇ τοιαύτῃ πρωτοβουλίᾳ, ἐθελουσίᾳ καί αὐταπαρνήσει πρὸς τὴν πατρίδα καί ἐκθύμως συνηγορούντων ὑπὲρ τῆς παραδοχῆς καί ἐκτελέσεως τῆς ὄντως σωτηρίου αἰτήσεως τούτων, μὴ ἀρνούμενοι κάμεις οἱ ἐνταῦθα ὅτι τὸ ἄχρι τοῦδε ἰσχύον ὀλέθριον ἐθιμον τῆς προικός καί τοῦ τραχώματος πολλῶν καί ἀνεπανορθώτων κακῶν ἀπέβη πρόξενον τῇ Κοινοτῆτι ἡμῶν καί πολυειδῶς παρέβλαπτε τὴν τε ἡθικὴν καί ὕλικὴν εὐημερίαν τῶν οἰκογενειάρχων, ὁμολογοῦντες ὅτι ὅσαι Κοινότητες κατήργησαν τὸ ἐν λόγῳ ὀλέθριον ἐθιμον ἀναμφισβητήτως ἐπωφελήθησαν καί διηνεκῶς εὐημεροῦσι· διορῶντες τὴν ἐκ τῆς ἐπικρατήσεως ἐκ τοῦ ὀλεθρίου ἐθίμου ὕλικὴν καταστροφὴν τῶν γονέων ἀλλὰ καί τινων ἐκ τούτων τὴν ὅλως ἄλογον, ἄσπλαχνον καί ὄντως ἀντιχριστιανικὴν διαγωγὴν καί διάθεσιν, καθ' ἣν προικοδοτούντες τὴν πρωτότοκον πρό πάντων, ἀφίᾳσι τὰς ἐπιλοίπους αὐτῶν θυγατέρας γυμνάς καί ἀστριόκτους, ἀναγκαζομένας ὡς ἐκ τούτου νά ἀποδημῶσιν εἰς ξένην γῆν ἄνευ τῆς δεούσης προστασίας καί ἐπιβλέψεως, ἐξ ὧν οὐκ ὀλίγαι ἀποκλίνουσι διὰ τοῦτο τῆς σεμνότητος καί σωφροσύνης καί ἐπὶ τέλους ἐξοπύλλονται· μὴ ἀγνοοῦντες ὅτι ἐφ' ὅσον ἐπικρατεῖ τὸ ἐπάρατον ἐθιμον τοῦ προικίζειν ἐκτός τῶν ἄλλων ἀλλ' οὐδέ τα κτήματα καλλιεργοῦνται καί ἀναπτύσσονται δεόντως ὑπὸ τῶν γονέων, ἐπὶ προφανεῖ ζῆμίᾳ τῶν τέκνων αὐτῶν· λαβόντες ὑπ' ὄψει καί τὰς γενομένας ἀτοπίας καί ἀσυνέτους καί ὑπερόγκους δαπάνας κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν μνηστειῶν ἐπὶ πανθομολογούμενῃ καταστροφῇ τῶν γονέων, τῆς μνηστῆς πρό πάντων· ἐπὶ τέλους δέ μὴ ἐπιλαθόμενοι καί τῆς γνώμης τοῦ Σ. ἡμῶν Ποιμενάρχου κ. Στεφάνου, ἐπανειλημμένως νοουθησάντος καί προτρέποντος ἡμᾶς εἰς ἄρισιν τοῦ ἐξωλεστάτου τούτου καί ἐπαχθοῦς ἐθίμου.

Διὰ ταῦτα, ὠρίμως σκεψάμενοι, ἐνεκρίναμεν καί ἀπεφασίσαμεν ὁμοφώνως καί ὁμογυμῶνως τάδε:

α) Οὐδενὶ τῶν Γονέων ἐπιτρέπεται τοῦντεῦθεν ἵνα προικοδοτῆ εἰς τὰς θυγατέρας αὐτοῦ ἢ ἀνά μίαν

μόνον οἰκίαν μετὰ τῶν ἀναγκαιούντων ἐπίπλων καί σκευῶν, ἀναλόγων πάντοτε πρὸς τὴν οικονομικὴν κατάστασιν αὐτοῦ, αὐστηρῶς ἀποκλειομένου παντός ἄλλου κτήματος, ὡς καί τοῦ λεγομένου τραχώματος καθ' ὁλοκληρίαν καταργουμένου.

β) Μετὰ τὸν θάνατον τῶν γονέων πᾶσα ἡ ἀκίνητος καί κινητὴ αὐτῶν περιουσία, πλὴν τῶν προικοδοτηθειῶν οἰκιῶν, διανέμεται ἐξ ἴσου μεταξύ τῶν ἐπιζώντων τέκνων, ἀρρένων τε καί θηλέων.

γ) Ὅταν πρόκειται νά ἔλθῃ εἰς κοινωνίαν γάμου καί ἕτερα ἐκ τῶν θανόντων γονέων θυγάτηρ, τότε μὲν ἀποχωρίζεται ἀπὸ τῆς ὅλης περιουσίας τὸ ἀπαιτούμενον ποσὸν διὰ τὴν οἰκίαν αὐτῆς, εἴτα δέ ἐπακολουθεῖ ἡ διανομὴ τοῦ ἐπιλοίπου αὐτῆς, ὡς ἐν τῷ ἄνωθι ἄρθρῳ δηλοῦται.

δ) Πάντα τὰ μέχρι σήμερον ἐκδοθέντα, ὑπογραφέντα καί ἐπικυρωθέντα προικοσύμφωνα θεωροῦνται ἔγκυρα, ἐπίσημα καί ἀπαραβίαστα.

ε) Ὅσοι ὁμως τῶν διὰ τοιούτων ἐπισήμων προικοσυμφώνων μεμνηστευμένων θελήσουσιν ἵνα ἀρκεσθῶσιν εἰς τὴν οἰκίαν μόνον μετὰ τῶν ἐν αὐτῇ ἀναλόγων ἐπίπλων καί σκευῶν, παραιτούμενοι ἐπισήμως πάσης ἀξιώσεως ἐπὶ τῶν προικοδοτηθέντων ἤδη κτημάτων καί τοῦ τραχώματος καί γενόμενοι οὕτως ὑποδείγματα ἄκρας φιλοπατρίας, ἀφιλοκερδίας καί ὑποστηρίξεως ἐπομένως τοῦ σωτηρίου θεσμοῦ, ὃν αὐτοὶ πρῶτοι προὔτειναν καί ἐνομιμοποίησαν, οἱ τοιοῦτοι ἔξουσι ὄχι μόνον τὸν κοινὸν ἔπαινον καί τὴν πάνδημον εὐγνωμοσύνην καί ἀγάπην, ἀλλὰ καί τὴν παρά τοῦ Θεοῦ εὐλογίαν καί βοήθειαν ἐν τοῖς ἔργοις αὐτῶν.

στ) Ἐν περιπτώσει καθ' ἣν γονεὺς τις ἐπροίκισε τὴν θυγατέρα αὐτοῦ κατὰ τὸ ἀρχαῖον ἐθιμον, ἧτοι πρό τῆς κυρώσεως καί ἐφαρμογῆς τοῦ νέου θεσμοῦ, ὑποχρεοῦται αὕτη μετὰ τὸν θάνατον τούτου ἢ νά καταθέτῃ τὴν τε κτηματικὴν καί χρηματικὴν αὐτῆς προίκα, ἐκτός τῆς οἰκίας, καί οὕτω νά λαμβάνῃ ἴσον μερίδιον ἀπὸ τῆς ἀπολειπομένης περιουσίας μετὰ τῶν ἐπιλοίπων ἀδελφῶν, ἀρρένων τε καί θηλέων, ἢ, ἀρκουμένη εἰς τὴν προίκα αὐτῆς, νά παραιτῆται παντός κληρονομικοῦ δικαιώματος ἐπὶ τῆς ἐπιλοίπου περιουσίας.

ζ) Ἀπαγορεύεται καί καταδιώκεται πᾶσα περαιτέρω συνεννόησις τῶν γονέων τῆς νόμφης μετὰ τοῦ γαμβροῦ περὶ προικός ἢ κτηματικῆς ἢ χρηματικῆς. Πᾶν ἰδιαίτερον ἔγγραφον καί πᾶσα διαμαρτυρία περὶ τοιαύτης συνεννόσεως θεωροῦνται καί κηρύσσονται ἄκυρα καί ὡς μὴ γενόμενα. Ὅ τε ἀρραβῶν καί ὁ γάμος τελοῦνται καί νομιμοποιοῦνται μόνον ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ ἐπισήμου προικοσυμφώνου, οὐδὲ ὅπως λαμβανομένου ὑπόψει οὐδέ χρεωστικοῦ, οὐδέ πωλητηρίου, οὐδέ χαριστηρίου ἐγγράφου ἀπὸ μέρους τῶν γονέων πρὸς τὸν γαμβρόν οὐδέ πρό τοῦ γάμου, οὐδέ μετὰ τοῦτον.

η) Ὁ γαμβρός ἐκτός τῶν πρὸς τὴν νόμφην κατὰ προαίρεσιν δωρεῶν μὴ ὑπερβαινουσῶν ποτέ τὰς



δυνάμεις αυτού, ουδεμίαν άλλην τοιαύτην προς ουδένα των συγγενών αυτής επιτρέπεται να δωρήται, ούτε κατά την διάρκειαν του άρραβώνος, ούτε κατά καιρόν του γάμου.

θ) Άπαγορεύονται αυστηρότατα τουντεϋθεν τά μεταξύ μνηστήρος και μνηστής και των συγγενών αυτών ανταλλασσόμενα δώρα, ήτοι κουλίκια, γλυκίσματα και τά όμοια τούτοις κατά τας έορτάς των Χριστουγέννων και του Πάσχα ή και κατ' άλλας έορτάς, εκτός ενός και μόνου γλυκίσματος κατά τον άρραβώνα και έτέρου τοιούτου κατά την επέτειον έορτήν του ονόματος του μνηστήρος.

ι) Άπαγορεύεται ώσαύτως αυστηρώς και ή μετά τον γάμον από μέρους της νύμφης διανομή δώρων προς τους συγγενείς του γαμβρού, επιτρεπομένου τοιούτου μόνον προς τού γονείς αυτού και προς τόν παράνυμφον.

ια) Όστις τολμήσει να παραβή ή να κωλύση τό

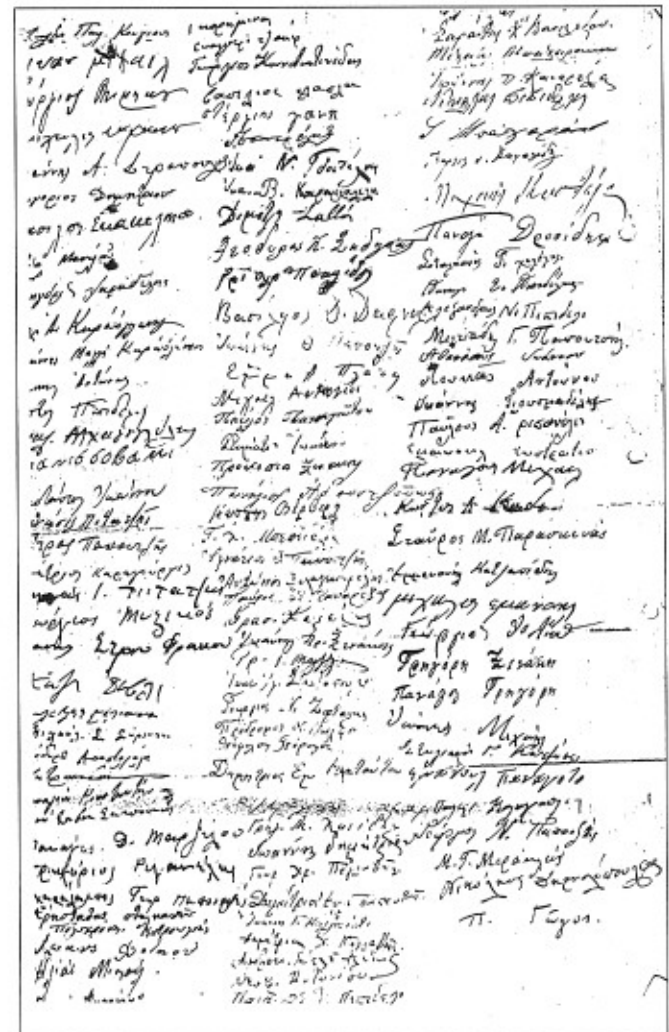
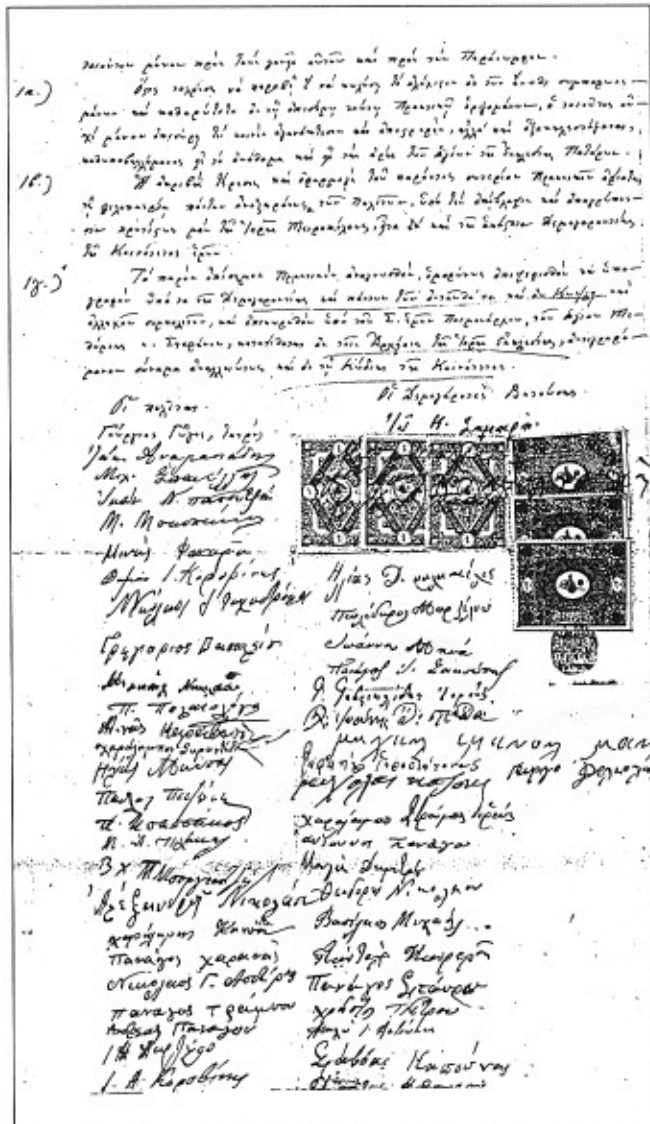
ελάχιστον εκ των άνωθι συμπεφωνημένων και καθαρώτατα εν τώ επίσημω τούτω Πρακτικώ όριζομένων, ό τοιοϋτος όχι μόνον επισύρει την κοινήν αγανάκτησιν και άποστροφήν, άλλα και έξεκκλησιάζεται καθυποβαλλόμενος εις τό ανάθεμα και εις τας άράς των άγιών της Έκκλησίας Πατέρων.

ιβ) Η άκριβής τήρησις και έφαρμογή του παρόντος σωτηρίου Πρακτικού άφίσταται τή φιλοπατρία πάντων άνεξαιρέτως των πολιτών, υπό την επίβλεψιν και επαγρύπνησιν πρωτίστως μέν της Έρας Μητροπόλεως, είτα δέ και της εκάστοτε Δημογεροντίας της Κοινότητος ήμών.

ιγ) Τό παρόν επίσημον Πρακτικόν αναγνωσθέν, όμοφώνως έπιψηφισθέν και υπογραφέν υπό τε της Δημογεροντίας και πάντων των ένταϋθα τε και έν Κων/λει και άλλαχού συμπολιτών και επικυρωθέν υπό του Σ. ήμών Ποιμενάρχου, του Άγίου Μηθύμνης κ. Στεφάνου, κατατίθεται έν τοίς Άρχείοις της Έρας Έκκλησίας, αντιγραφόμενον συνάμα αναλλοιώτως και έν τώ Κώδικι της Κοινότητος.

Οί πολίται

Οι Δημογέροντες Βατούσης



Φωτοτυπίες αποσπάσματος του 3ου Πρακτικού με τις υπογραφές. Ακολουθούν και πάλι τα ονόματα των υπογραφεάντων καθαρογραμμένες, ανάμεσα στους οποίους οι πρόγονοί μας (επόμενη σελίδα). Διατηρήσαμε και πάλι με ακρίβεια τον τρόπο γραφής και την ορθογραφία.



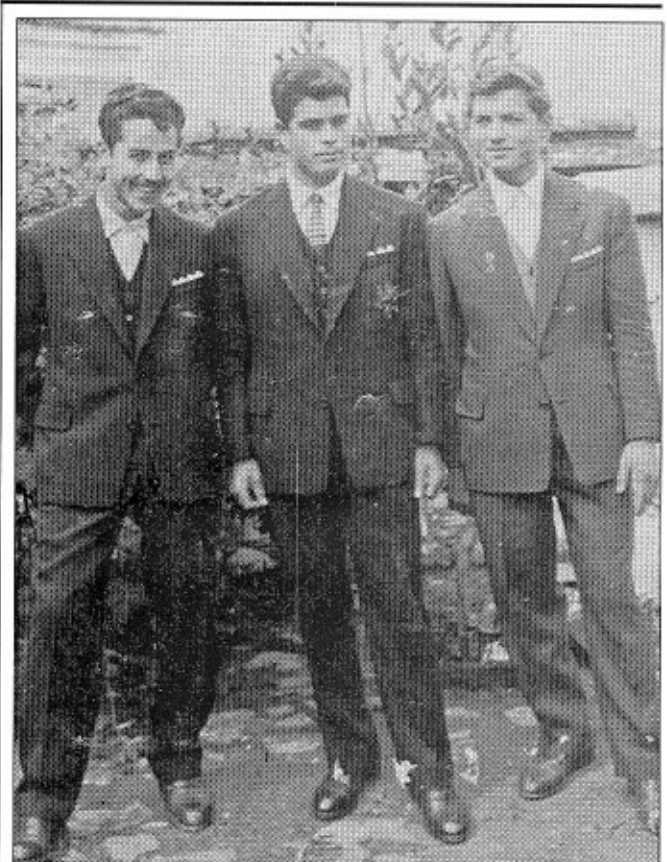
Γεώργιος Γώγος Ιατρός  
 Ιάκ. Αναστασιάδης  
 Μχ. Σπανέλλης  
 Ιωάν. Ν. Παπουτζή  
 Μ. Μπασιάκος  
 Μηνάς Φαναρά  
 Θωμάς Ι. Κοροβίνης  
 Νικόλαος Ταχυδρόμος  
 Γρηγόριος Βασιλείου  
 Μηνάς Νικολάου  
 Π. Παλαιολόγος  
 Μινάς Καραβασιλείου  
 Χαράλαμπος Σαραντιδής  
 Ηλίας Μωυσής  
 Παύλος Πιτζώνης  
 Π. Μασιάκος  
 Μ. Α. Πλάκας  
 Β. χ. Μπουγιατζή  
 Αλέξανδρος Νικολάου  
 Χαράλαμπος Κατσός  
 Πανάγος Χαρανάς  
 Νικόλαος Ασδέρης  
 Πανάγος Τράμπου  
 Ανδρέας Πανάγου  
 Ι. Α. Κοροβίνης  
 Μαλής Παυλ. Κουγιούς  
 Μινάς Μιχαήλ  
 Γεώργιος Μιμήκου  
 μιχάλης . . . . .  
 Ιωάννης Α. Στρατόπουλος  
 Γριγόριος Δημητρίου  
 Βασίλειος Σκακεληνού  
 Φώτιος Μανώλη  
 Γρηγόριος Ψαραδέλης  
 Μιχαήλ Α. Καραολάνης  
 Ιωάννης Μαλλή Καραολάνης  
 Ιωάννης Αντώνας  
 Κωστής Πεπιδέλλης  
 Μιχαήλ Μιχαγιουγλέλης  
 Αναστάσιος Ιωάννου  
 αθανάσις Πιτατζής  
 Πέτρος Παπουτσή  
 Δημήτριος Καραγιώργης  
 Μηνάς Ι. Πιτατζή  
 Ι. Καραμηνάς  
 Ευάγγελο Τσακίρι  
 Γεώργιος Κωνσταντινίδης  
 Βασίλειος Πλαπλά  
 Στέργιος Γιάννη  
 Γ. Τσουτρέλης  
 Ιωάν. Ν. Γδοντέλης  
 Ιωάν. Β. Καραμιχαλέλη  
 Διμήτριος Σάββας  
 Θεόδωρος Σηδηράς  
 Γριγ. Χρ. Παυλιδής  
 Βασίλειος Δ. Δαφνολέλη

Ιω. Κ. Σαμαράς  
 Μ. Μαλίκος  
 Χ" Βασιλίας  
 Ηλίας Παπά  
 Ηλίας Δ. Μαλακέλλης  
 Πολύδωρος Μαρζέλου  
 Ιωάννης Μηνά  
 Πανάγος Σακσώνης  
 Γ. Γαβριηλίδης ιερέυς  
 Χ" Ιωάννης  
 μιχαήλ εμανοήλ  
 Ραφαήλ ιεροδιάκονος  
 Γεώργιο Δελιοιάνη  
 Μιχάλης Κατζόνη  
 Χαράλαμπος Στρούμπο ιερέυς  
 Αντόνη Πανάγου  
 Μαλή Δημητρίου  
 Θεόδωρος Νικολάου  
 Βασίλειος Μιχαήλ  
 Παντελή Καναρέλη  
 Πανάγος Σταύρου  
 Χρήστος Πέτρου  
 Μαλή Ι. Αντώνη  
 Σάββας Καπούνας  
 Γεώργιος Μυστικός  
 Ιωάννης Στρ. Φράγκος  
 Χ. Σουβλής  
 Αλέξιος Στυλιανού  
 Μιχαήλ Σ. Σύμντης  
 Θεόδωρος Αποστολέλλη  
 Μητράκας  
 Πανάγος Κωνσταντέλη  
 Ιωάννης Σάβα Σαπουντζή  
 Πανάγος Δ. Μαρζέλου  
 Γρηγόριος Ριγανέλης  
 Χαράλαμπος Γ. Παπουτσή  
 Αρηστήδης Στυλιανού  
 Πολυχρόνης Κουτρουλής  
 Ιωάννης φοτήου  
 Ηλίας Μιχαήλ  
 Ν. Μητρέλου

Θεόφιλος Γεωργίου  
 Δημήτριος Εμ. Καταύτου  
 . . . . .  
 Γρηγόριος Μ. Χανιδής  
 Ιωάννης Δημητρίου  
 Γεώργ. Χρ. Πογιατζής  
 Δημήτριος Εμ. Παπουτζή  
 Ιωάννης Γ. Καλλονιάτη  
 Δημήτριος Χ. Πογιατζής  
 Ανδροκλής Δεληολάνης  
 Θεοδ. Αντωνίου  
 Πανάγος Πιπηδέλη

Ιωάννης Θ. Παπουτζή  
 Εμμαν. Α. Πλάκας  
 Μιχαήλ Αντονίου  
 Παύλος Παναγιώτου  
 Σταμάτις Ιωάννου  
 Προκόπιος Ξενάκης  
 Πανάγος Αδουντζούκης  
 Κωστής Βερβέρης  
 Γ. Α. Μπεμπεδέλης  
 Ιγνάτιος Θ. Παπουτζής  
 Αντώνιος Ξυλαγκουρέλης  
 Παύλος Καναρέλης  
 Θρασ. Κωστέλας  
 Ιωάννης Πρ. Ξενάκης  
 Γρηγόριος Ι. Μαρζέλος  
 Ιωάν. Ιγν. Στρατόπουλος  
 Κώστας Α. . . . .  
 Σταύρος Μ. Παρασκευάς  
 Εμμανουήλ Κατζαμπιδής  
 μιχάλης Εμανοήλ  
 Γεώργιος . . . . .  
 Γρηγόριος Ξενάκη  
 Πανάγος Γρηγόρη

Βελισ. Δ. Πλάκας  
 Σαραντής Χατζηβασιλείου  
 Μιχαήλ Μπαχαράκης  
 Ιωάννης Π. Καναρέλης  
 Νικόλαος Πιτιδέλη  
 Γ. Μπαχαράκης  
 Γεώργιος Καψαλιδής  
 Μιχαήλ Κωστέλας  
 Πανάγ. Δροσιδής  
 Σηληανός Γ. Χιλέλης  
 Πανάγ. Ε. Πιπεδέλης  
 Αλέξανδρος Ν. Πιτιδέλη  
 Μιλτιάδης Γ. Παπουτσή  
 Αθανάσιος Ιωάννου  
 Ιωάννης Γιοσμαδέλης  
 Παύλος Α. Ριπανέλης  
 Ιωάννης Μιχαήλ  
 Στυλιανός Γ. Κατζώνης  
 Εμμανουήλ Παναγιώτου  
 Παυλής . . .  
 Γεώργιος Ν. Παπουτζής  
 Μ. Γ. Μερακλής  
 Νικόλαος Δαφνολόπουλος  
 Π. Γώγος



Τρία παληκαρόπουλα (παππούδες σήμερα) ποζάρουν στην αυλή της εκκλησίας, συνήθης τόπος για αναμνηστικές φωτογραφίες. Κουστουμάκια και καλολουστραρισμένα σκαρτίνια. Το περιποιημένο ντύσιμο αποτελούσε ανέκαθεν είδος στην κοινωνία του χωριού μας. Από αριστερά: Παναγιώτης Ιω. Κουγιούς, Γιάννης Ν. Γδοντέλης και Ιγνάτιος Κουνέλλης.